

ВСТУП

Т. М. Касперович. Рисунок до фрески «Зодчий всевіту», 1910 р.

Історія архітектури – це пізнання світу, цивілізацій, доказ великого мистецтва буття. Архітектурні пам'ятки, що є частиною культурної спадщини людства, виражають процес творення і розвитку технічного прогресу. Історичний архітектурний об'єкт, ансамбль, чи урбаністичний витвір у культурному ландшафті, графічні зображення яких запропоновані у цьому виданні, – це образи епохи, цілий світ знань і пізнання. Майбутній митець повинен навчитися не тільки споглядати пам'ятку архітектури, але й вміти «прочитати» її будову, структуру, особливості просторового, планувального, композиційного, конструктивного вирішення, оцінити економічну доцільність і соціально-політичне призначення архітектурного твору. Для цього необхідно навчитися аналізувати плани, розрізи, фасади, деталі архітектурних об'єктів та комплексів. Важливо стежити за поступальним розвитком інженерного та мистецького мислення, умінням застосовувати будівельні натуральні та штучно створені матеріали. Творчість видатних архітекторів може бути прикладом для вивчення, обстеження, обмірів архітектурних пам'яток, що є необхідною складовою подальшого професійного проектування, моделювання, прогнозування.

Запропонований навчальний посібник «Історія архітектури. Образно-графічні студії» з курсу «Загальна історія архітектури» має на меті викликати у читачів зацікавлення і сформувати основи знань про множину умінь, творчих знахідок, думок і духовних розважань, закладених зодчими-архітекторами при формуванні і зведенні ними споруд, ансамблів та урбаністичних формувань. Свідченнями їх професійного генія і талантів є архітектурна вервечка ансамблів акрополів, форумів, монастирів, магнатських резиденцій, а також неповторні урбаністичні знаки розпланування традиційних поселень та історичних центрів міст різних народів світу.

У навчальному посібнику, автор цілеспрямовано акцентував на образно-графічному наповненні посібника, що є доповненням до лекційного курсу, який читає автор в аудиторії під час стаціонарних занять із презентацією відеоматеріалів та зображень. Передбачається, що студент у позааудиторний час зможе використати образно-графічний ряд посібника, для самостійного доопрацювання та вивчення. Наповнення текстом та ілюстраціями по розділах свідомо не є однаковим, а відповідає необхідному об'єму і змісту інформації про пам'ятки архітектури та їхніх авторів. У відборі зразків архітектурних пам'яток для вивчення в межах Програми з дисципліни «Загальна історія архітектури» культурну спадщину представлено як систему цінностей.

Згідно з концепцією українського філософа Григорія Савича Сковороди, який вказав на символічну суть культури і опрацював концепцію «трьох світів» або «космосів»: природного, людського і символічного, – історію архітектури подано теж у формі «трьох вимірів»: «та, що збережена й існує в світі», «та, що словесно описана» і «та, що представлена в образі».

Ми також можемо розглядати історію архітектури як науку про безцінну віковічну спадщину, як пов'язану з природою систему споруд та їхнє символічне значення. Адже більшість видатних митців в історії: Мікеланджело, Леонардо да Вінчі, Крістофер Рен, Луї Лево та багато інших, творили свої архітектурні шедеври як символи епох. Як тут не згадати і опис творчих пошуків літературного героя, будівничого собору, – Сивоока в романі «Диво» Павла Загребельного. Через описання думок цього літературного героя, письменник представив етап творчого формування образу споруди, нарощування потенціалу мислення архітектора до реалізації задуму в моделі, а потім уже при реальному зведенні храму. Оскільки «малість не може здивувати світ, – Сивоок задумує щось велике і незвичайне». В уяві літературного героя собор повстає як образ землі. Це був «...образ пролітаючий, мов зітхання вітру в осінньому листі... як символ краси рідної Вітчизни». Таким глибоким є зміст правдивих архітектурних шедеврів. Тільки високий дух, бажання та знання сприятимуть творенню «змістовного і значимого» в майбутньому. А все починається з малого, як у притчі про трьох робітників, які щоденно носили камінь на будову. Коли перехожий запитав у них, що вони роблять, то кожний відповів по-своєму. Перший: «Вожу цеглу тачкою», другий: «На хліб заробляю» і тільки третій гордо сказав «Храм будую...»

Під час вивчення дисципліни «Загальна історія архітектури», попри засвоєння теорії та історичної довідки про об'єкт, архітектор повинен навчитися «зібрати анамнез і прочитати досье» про споруду, її обміряти, намалювати. Іншими словами, знати про неї все: зібрати історичну, іконографічну довідку; інформацію про автора, його особисті якості; розуміти

передумови створення; проаналізувати місце в ландшафті міста чи природи; оцінити композиційні особливості; дослідити тектоніку; проаналізувати естетичні якості; перевірити, чи, згідно з Вітрувієм, користь, міцність і краса -є в гармонійній єдності. Саме тому, в цьому посібнику особливий акцент зроблено на представленні ілюстративного ряду, що вміщує графічні зображення планів, розрізів, фасадів та деталей пам'яток архітектури та містобудування. Візуальний багаторазовий огляд об'єктів, їх зрисовування у власні конспекти, сприятиме кращому засвоєнню матеріалу студентами, виробленню відчуття композиційної доцільності, пропорцій, гармонії і логіки побудов представлених пам'яток архітектури. Вироблення відчуття краси мають позитивно вплинути на особисту творчість майбутніх архітекторів.

Текст і відібрані ілюстрації посібника відповідають меті вивчення навчальної дисципліни «Загальна історія архітектури», затвердженої на кафедрі дизайну та основ архітектури Національного університету «Львівська політехніка»: вивчити основні, найзначніші етапи розвитку архітектури народів світу відповідно до зміною суспільно-економічних формацій, а також навчити студента розуміти закономірності розвитку функцій і форми, соціальну роль архітектури як засобів матеріальної і духовної організації суспільства.

Навчальний посібник «Історія архітектури: образно-графічні студії» складається з 14 розділів, вступу, списку літератури та бібліографічного переліку в кінці кожної теми і відповідає вимогам щодо підготовки студентів, які навчаються за спеціальностями 7.120101 та 8.120101 «Архітектура будівель і споруд».

Цей посібник видано в пам'ять про улюбленого викладача – доцента п. Романа Липку, який навчив любити, розуміти, вивчати архітектурну спадщину.

Автор із глибокою вдячністю згадує своїх учителів та натхненників науково-пошукових досліджень академіків та професорів Григорія Никоновича Логвина, Андрія Марковича Рудницького, Олену Петрівну Веремєєву, а також колег з архітектурних майстерень Студентського проектно-конструкторського бюро ЛПІ, з якими працювала під керівництвом директора Віри Дмитрівни Лясковської.

Щира подяка за підтримку видання – Директорові інституту архітектури, академіку архітектури, професору Богдану Степановичу Черкесу.

Натхненникам до роботи над посібником Гордію, архітекторам Адріану і Северину Рибчинським, та аспірантам – Марії Брич та Івану Знаку і студентам автор бажає добра та успіхів.

«Музика в камені» звучатиме доти, поки будуть живі її слухачі.

Ореста Ремешило-Рибчинська,
архітектор, канд. філос. наук, доцент,
Член Національної спілки архітекторів України,
Міжнародних організацій ICOMOS та ECLAS